બોચાસણવાસી શ્રી અક્ષરપુરુષોત્તમ સ્વામિનારાયણ સંસ્થા, સત્સંગ શિક્ષણ પરીક્ષા

કુલ ગુણ - ૭૫

ઉકેલપત્ર : સત્સંગ પ્રવેશ - ૨

(સમય : બપોરે ૨ થી ૪.૧૫) (રવિવાર, ૧ માર્ચ, ૨૦૧૫)

નોંધ :- (૧) આપેલ આવૃત્તિ પ્રમાણેના પુસ્તકના જવાબ જ માન્ય રાખવા. તે સિવાયની આવૃત્તિના જવાબ માન્ય ન રાખવા.
(૨) જમણી બાજુએ આપેલા અંકો જે તે પ્રશ્નના ગુણાંક દર્શાવે છે.
(૩) જમણી બાજુએ પ્રશ્નની બાજુમાં કૌંસમાં આપેલા અંકો જે તે પ્રશ્નના જવાબના પાઠ/પાના નંબર દર્શાવે છે.

☞ અગત્યની સૂચના ☜

પ્રશ્નપત્રમાં દરેક પેટા પ્રશ્નની જમણી બાજુ દર્શાવેલ ખાનામાં, લખેલા ગુણની પછીના ખાલી ખાનામાં (ગુણ : ૧ |) પરીક્ષાર્થીને આપેલ ગુણ લખવાના છે. જો પ્રશ્નનો જવાબ ખોટો હોય તો તે ખાનામાં '0' (આંકડામાં શૂન્ય) લખવું. ખરાં (✔) કે ખોટાં (✗) ની નિશાની દરેક પેટા પ્રશ્નની ડાબી બાજુની ખાલી જગ્યામાં જ - પ્રશ્ન શરૂ થાય તે પહેલાં જ કરવી.

☞ વિશેષ નોંધ ☜

આપ જ્યારે પેપર તપાસો ત્યારે જ્યારે લાંબા જવાબોમાં દા. ત. ટૂંકનોંધ, પાંચ મુદ્દાના વાક્યો, કારણો વગેરે પ્રશ્નોમાં આપ જ્યારે ફાળવેલા ગુણ કરતાં ઓછા ગુણ આપતાં હોવ ત્યારે પરીક્ષાર્થીએ કયો મુદ્દો નથી લખ્યો જેના તમે ગુણ કાપ્યા છે. તેની તમે ટૂંકમાં ડાબી બાજુ ઉપર નોંધ લખો. દા.ત. માર્ચ-૨૦૧૩માં પ્રવેશ-૧ માં 'જોબનપગીનું પરિવર્તન' ટૂંકનોંધ પૂછાઈ હતી. જેમાં જોબનપગી પ્રાર્થના કરતાં પોતાના દોષનું વર્ણન કરતાં કહે છે. 'પ્રભુ ! હું કુળહીન, કુટિલ, કુપાત્ર, બુદ્ધિહીન છું. મેં આપને ન ઓળખ્યા. દીનબંધુ ! દયા કરો. મારું મહાપાપ મટાડો.' આ મુદ્દો પરીક્ષાર્થીએ નથી લખ્યો તો બાજુમાં તમે લખી શકો કે 'પોતાના દોષ કહે છે.' આટલું જ લખવાનું છે અને તમે ગુણ ઓછા આપી શકો છો એટલે કે ફાળવેલ ગુણ કરતાં ઓછા ગુણ આપતાં પહેલાં બાજુમાં કયો મુદ્દો નથી તેની ટૂંકમાં નોંધ લખવી જરૂરી છે.

(વિભાગ - ૧ : કિશોર સત્સંગ પ્રવેશ, બારમી આવૃત્તિ - એપ્રિલ ૨૦૧૧)

પ્ર.૧ નીચે આપેલાં અવતરણો કોણ, કોને અને ક્યારે કહે છે તે લખો. (કુલ ગુણ : ૯)

☞ **નોંધ : - કોણ કહે છે ૧ ગુણ, કોને કહે છે ૧ ગુણ, ક્યારે કહે છે ૧ ગુણ.**

૧. "તમે દેહમાં પાછા જાઓ." (૨૧/૫૯)
➫ મહારાજ - સચ્ચિદાનંદ સ્વામીને
➫ મહારાજના અંતિમ સમયે સચ્ચિદાનંદ સ્વામી મહારાજની પહેલાં જ નાડી પ્રાણ છોડીને ધામમાં ગયા ત્યારે.

૨. "આ કળિયુગમાં પ્રગટ ભગવાન ક્યાંથી મળે ?" (૧૮/૫૩)
➫ બ્રાહ્મણ (રાણા રાજગરના પિતા) રાજગર બ્રાહ્મણ - રામાનંદ સ્વામીને
➫ રામાનંદ સ્વામીએ બ્રાહ્મણને સમજાવ્યું કે 'પ્રગટ ભગવાન મળ્યા વગર કલ્યાણ નહિ થાય.' ત્યારે બ્રાહ્મણ પ્રશ્ન પૂછે છે.

૩. "હજી તમાકુ ખપી નથી. ઉઘરાણી પણ બાકી છે." (૧૨/૨૯-૩૦) ➫ કાશીદાસ - મહારાજને
➫ કાશીદાસ ગઢડે તમાકુ વેચવા જતાં અને મહારાજનો સમાગમ કરતા. મહારાજ ઘરે જવાની આજ્ઞા કરે ત્યારે કહેતા.

પ્ર. ૨ નીચે આપેલાં વાક્યોનાં કારણો જણાવો. (બે થી ત્રણ લીટીમાં જ) (કુલ ગુણ : ૬)

૧. દરેક સત્સંગીએ નિયમ-ચેષ્ટાનાં પદ બોલીને જ સૂવાનો નિયમ રાખવો જોઈએ. (૧/૫)

જ. ભગવાનની લીલા અને મૂર્તિનું ચિંતવન કરવાથી ભગવાનમાં વૃત્તિ જોડાય છે. આખા દિવસની વ્યવહારની પ્રવૃત્તિમાં કરેલાં કર્મોની નિવૃત્તિ થાય છે અને સુષુપ્તિમાં પણ ભગવાનનું અનુસંધાન રહે છે. માટે દરેક સત્સંગીએ નિયમ-ચેષ્ટાનાં પદ બોલીને જ સૂવાનો નિયમ રાખવો જોઈએ.

૨. લાધીબાઈએ સર્વે હરિભક્તને શ્રીજીમહારાજનો દૃઢ નિશ્ચય કરાવ્યો. (૧૪/૩૩)

જ. લાધીબાઈએ સમાધિમાં જોયું કે અક્ષરધામમાં દિવ્ય સિંહાસન ઉપર મહારાજ બિરાજેલા હતા. અનંત મુક્તો અને રામાનંદ સ્વામીને પણ મહારાજની સેવામાં જોતાં એમને આશ્ચર્ય થયું. રામાનંદ સ્વામીએ તેને ઠપકો આપ્યો કે 'મહારાજને તોછડે વચને કેમ બોલાવે છે ? તારે ઘેર જે થાળ જમે છે તે જ આ સિંહાસન ઉપર બિરાજમાન છે. એ જ પુરુષોત્તમ નારાયણ છે અને સર્વ અવતારના કારણ છે. ગંગારામ મલ્લ અને સુંદરજી સુતારને પણ આ વાત કરજે.' આ આજ્ઞા પ્રમાણે લાધીબાઈએ સર્વે હરિભક્તને શ્રીજીમહારાજનો દૃઢ નિશ્ચય કરાવ્યો.

૩. ગુણાતીતાનંદ સ્વામીએ આત્માનંદ સ્વામીને પરુ લૂછીને નવરાવ્યા. (૧૧/૨૭)

જ. આત્માનંદ સ્વામીનું અંગ હતું કે પોતાની મેળે શરીરનું જતન કરવું જ નહિ. તેમના આખા શરીરે ખસ થઈ હતી. એકવાર ગુણાતીતાનંદ સ્વામી સાથે ચાલીને બીજે ગામ જવાથી ફોડલા ફૂટવા લાગ્યા. પરુ નીકળતું હતું. તેથી ગુણાતીતાનંદ સ્વામીએ તેમને પરું લૂછીને નવરાવ્યા.

પ્ર.૩ 'સગરામ' (૨/૧૧-૧૩) - પ્રસંગ ઉપર પંદર લીટીમાં ટૂંકનોંધ લખો. (વર્ણનાત્મક) (કુલ ગુણ : ૫)

વઢવાણ પાસેના લીમલી ગામનો સગરામ જાતે વાઘરી તેને મુક્તાનંદ સ્વામીએ વર્તમાન ધરાવી સત્સંગી કર્યો. બ્રાહ્મણ કરતાં પણ અધિક આચાર પાળતો. પરસ્ત્રીને અડાય તો ઉપવાસ. અગણોતેરામાં ભારે દુકાળ પડવાથી સગરામ પોતાની સ્ત્રી સાથે મુક્તાનંદ સ્વામી સુરત બિરાજતા હતા તેથી ત્યાં જવા નીકળે છે. રસ્તામાં તેના પગે શેર ભારનો રૂપાનો તોડો અથડાય છે. ખરાબ વખત હોવાથી પોતાની સ્ત્રીનું મન તેમાં લોભાય નહિ તેથી તેના પર ધૂળ વાળી. સગરામની પત્ની શ્રીજીમહારાજનું સ્મરણ કરતી પાછળ આવે છે. તેણે સગરામને કંઈક કરતાં જોયો તેથી પૂછયું, સગરામે બધી વાત કરી. આથી તેની સ્ત્રીએ કહ્યું કે 'ધૂળ પર ધૂળ શું વાળો છો. હું તો પારકી વસ્તુને ધૂળ જ સમજું છું.' થોડાક આગળ જતાં કેટલાક લોકોએ સગરામને હલકા વરણનો જાણી તોડા વિષે પૂછયું. સગરામે તેની એંધાણી આપી. વિશ્વાસ ન આવવાથી સગરામને સાથે લીધો. તોડો એમનો એમ પડેલો જોઈ આશ્ચર્ય થયું. બક્ષિસ આપવા લાગ્યા. ત્યારે વિનયથી કહ્યું : 'અમે સ્વામિનારાયણના ભગત, અમારો ધરમ સાચવીએ.' ભાવનગરના વજેસંગ બાપુએ સગરામને મળવા બોલાવ્યો. 'તને સ્વામિનારાયણે કંઈ પરચો બતાવ્યો છે ?' ત્યારે સગરામે કહ્યું 'આપ ખાવંદ ધણી, આપના ખોળામાં મને બેસવા મળ્યું એ જ મારે મન પરચો. અમે વાઘરી પશુ જેવા તે સ્વામિનારાયણે ધરમ નિયમ આપી શુદ્ધ બનાવ્યા.' બાપુ સગરામની વાત સાંભળીને રાજી થઈ ગયા. સગરામની સાચી ભક્તિથી શ્રીજીમહારાજ રાજી. એક વખત સગરામના મનમાં વિચાર આવ્યો. શ્રીજીમહારાજ મારા કૂબામાં પધારે તો કેવું સારું ! દયાળુ પ્રભુ રાત્રે છાના માના સગરામના કૂબામાં આવી પહોંચ્યા. સગરામ નાચવા કૂદવા લાગ્યો. મારા કૂબામાં હાથી પેઠો. વાઘરીના ઘરમાં વળી ભગવાન ક્યાંથી ? સગરામને ઘેર ધાન જમ્યા. સગરામ વિદ્વાન ઘણો, શિયાણીના શિવરામ ભટ્ટને પ્રશ્નોત્તરમાં પાછા પાડી શ્રીજીમહારાજના આશ્રિત બનાવ્યાં.

પ્ર.૪ નીચે આપેલા પ્રશ્નોના એક (સંપૂર્ણ) વાક્યમાં જવાબ લખો. (કુલ ગુણ : ૫)

☞ નોંધ :- અડધા સાચા જવાબનાં ગુણ આપવા નહીં.

૧. દૂબળી ભટ્ટનું ખરું નામ શું હતું ? (૧૫/૩૬)

જ. દૂબળી ભટ્ટનું ખરું નામ રણછોડજી મહારાજ હતું.

૨. વ્યાપકાનંદ સ્વામીએ કોની ઘોડી પુનર્જીવિત કરી ? (૩/૧૪)

જ. વ્યાપકાનંદ સ્વામીએ હમીર ખાચરની ઘોડી પુનર્જીવિત કરી.

૩. 'સ્નેહભર્યા નયણે' કીર્તનના રચયિતા કોણ છે ? (૨૫/૭૧)

જ. 'સ્નેહભર્યા નયણે' કીર્તનના રચયિતા મુક્તાનંદ સ્વામી છે.

૪. ઘોડેસવારોની બીકથી ઝમકુબા ક્યાં સંતાઈ ગયાં ? (૧૭/૫૧)

જ. ઘોડેસવારોની બીકથી ઝમકુબા મરેલા ઊંટના ખોખામાં સંતાઈ ગયાં.

૫. વસંતપંચમીના દિવસે કયા બે પરમહંસો પ્રગટ થયા હતા ? (૧૬/૪૩)

જ. વસંતપંચમીના દિવસે બ્રહ્માનંદ સ્વામી અને નિષ્કુળાનંદ સ્વામી નામના બે પરમહંસો પ્રગટ થયા હતા.

પ્ર.૫ 'સત્સંગ થાય પણ....' (૨૪/૬૬-૬૮) - 'સ્વામીની વાત' પૂરી કરી તેનું નિરૂપણ લખો. (કુલ ગુણ : ૫)

☞ નોંધ :- સ્વામીની વાત પૂરી લખી હોય તો - ૧ ગુણ, નિરુપણના - ૪ ગુણ.

'સત્સંગ થાય પણ સંગ વિના સત્સંગનું સુખ ન આવે, કેની પેઠે તો જેમ ખાધાનું મળે પણ ખાધા વિના તેનું સુખ ન આવે, તેમજ લૂગડાં-ઘરેણાં મળે તો પણ પેર્યા વિના તેનું સુખ ન આવે, તેમ સંગ વિના સત્સંગનું સુખ આવે નહિ.'

ભવબ્રહ્માદિક દેવતાઓને દુર્લભ એવો સત્સંગ આપણને મળ્યો છે. તેનો જેટલો લાભ લઈએ તેટલું સુખ થાય. ગંગા કિનારે ઊભા રહીને પાણી ન પીએ તો તરસ ન છીપે. ચંદનના વૃક્ષ ઉપર સાપ આખો વીંટળાઈ જાય છે પણ મોઢું દૂર રાખે છે તો ઝેર જતું નથી. એક ગામમાં એક વાણિયો રહેતો હતો. તે તેલપળીનો ધંધો કરતો હતો. એક મહાત્મા તપ કરવા જતા હતા. તે વાણિયાની દુકાને આવી ચડ્યા. તેમણે ગરીબ વાણિયાને ત્યાં પારસમણિ સાચવવા આપ્યો. મહાત્માએ કહ્યું : 'આ પારસમણિ છે લોઢાને અડાડીશ તો સોનું થઈ જશે. તારું દારિદ્રય દૂર થઈ જશે. તું તારી પાસે રાખ. હું પાછા વળતાં લેતો જઈશ.' વેપારમાં પડેલા વાણિયાએ તેને ગોખલામાં મૂકવા કહ્યું. છ મહિને મહાત્મા પાછા ફરતાં મનમાં વિચાર કરતાં હતાં. વાણિયો સુખી થઈ ગયો હશે. પણ ગામમાં આવીને જોયું તો વાણિયો એજ હાલતમાં ધંધો કરતો હતો. મહાત્માએ પારસમણિ પાછો માગ્યો ત્યારે વાણિયાએ કહ્યું જ્યાં મૂક્યો હોય ત્યાં સંભાળો. મહાત્માએ ગોખલામાં જોયું તો પારસમણિ પર ધૂળ ચડી ગઈ હતી. વાણિયો પારસમણિનો મહિમા સમજી શક્યો ન હતો. મહાત્માએ તેને ઠપકો આપી પારસમણિનો ચમત્કાર બતાવવા વાણિયા પાસે લોઢું માગ્યું. કંગાળ વાણિયાએ જ્યાં- ત્યાંથી શેર-દોઢ શેર લોઢું ભેગું કર્યું. મહાત્માએ એ લોઢાને જેવો મણિ અડાડ્યો ત્યાં લોઢાનું સોનું થયેલું જોઈ વાણિયો કૂદવા માંડ્યો અને કહ્યું 'મણિ મૂકતા જાઓ.' ત્યારે મહાત્માએ કહ્યું : 'મૂરખ છ મહિના રાખ્યો હવે તારૂં નસીબ,' એમ કહી મણિ લઈ ચાલતા થયા. એમ આપણને પારસમણિ જેવો સત્સંગ મળ્યો છે, પણ આળસ અને પ્રમાદ નડે છે. જો મન, કર્મ વચને સત્સંગ કરીએ તો કંચન જેવા ઉત્તમ બની જઈએ.

પ્ર.૬ નીચે આપેલાં કીર્તન / અષ્ટક / શ્લોક વગેરે માંગ્યા મુજબ પૂર્ણ કરો. (કુલ ગુણ : ૮)

☞ નોંધ :- કીર્તન / અષ્ટક / શ્લોક અડધા સાચા હોય તો એક (૧) ગુણ આપવો.

૧. જીવ અનંતના મોક્ષને અર્થે, અનાદિ અક્ષર સાથ લઈ,
પુરુષોત્તમ નારાયણ પોતે, પ્રગટ્યા માનવ દેહ ધરી. (૧૩/૩૨)

૨. ત્રિગુણાતીત ફીરત તનુ ત્યાગી, રીત જગત સે ન્યારી,
બ્રહ્માનંદ કહે સંત કી સોબત, મિલત હે પ્રગટ મોરારી. (૪/૧૬)

૩. સદૈવ સારંગપુરસ્ય રમ્યે, સુમન્દિરે હ્યક્ષરધામતુલ્યે ।
સહાક્ષરં મુક્તયુતં વસન્તં, શ્રી સ્વામિનારાયણમાનમામિ ॥ (૬/૧૯)

૪. **ગુજરાતી ભાષાંતર :** તું સર્વ ધર્મને - ધર્મના બળને છોડી દઈને મને એકને જ શરણ પામ ! હું તને સર્વ પાપ થકી મુકાવીશ. તું કાંઈ શોક કરીશ મા. (૨૨/૬૧)

(વિભાગ - ૨ શાસ્ત્રીજી મહારાજ, પંદરમી આવૃત્તિ - માર્ચ, ૨૦૧૪)

પ્ર.૭ નીચે આપેલાં અવતરણો કોણ, કોને અને ક્યારે કહે છે તે લખો. (કુલ ગુણ : ૯)

☞ નોંધ : - કોણ કહે છે ૧ ગુણ, કોને કહે છે ૧ ગુણ, ક્યારે કહે છે ૧ ગુણ.

૧. ''પેલું અડસઠ તીરથવાળું કીર્તન ગાઓ.'' (૪૪/૭૪-૭૫)

➩ રણછોડ ભગત - યોગી સ્વામીને

➩ મંદિરની ડેલીમાં સૂતેલા રણછોડ ભગતે રાત્રે જોયું કે ડેલી આપોઆપ ખુલી ગઈ. એક શ્વેત અને દૈવી દેખાય તેવી ગાય સ્વામીશ્રી સૂતા હતા ત્યાં આવી, સ્વામીશ્રીનાં ચરણોમાં માથું નમાવી, ત્રણ વાર નમસ્કાર કર્યા. તેથી ભગતને ખાતરી થઈ કે અડસઠ તીર્થો ગાયનું રૂપ લઈ સ્વામીશ્રીના ચરણોમાં પાવન થવા આવ્યાં છે ત્યારે.

૨. ''નિશાચરો ! પાપીઓ ! હવે તો ઊંઘવા દો.'' (૨૩/૪૧)

➩ દ્વેષી સાધુઓ - સ્વામીશ્રીને

➩ વડોદરામાં રાત્રે કથામાં સ્વામીશ્રીએ સંત-અસંતનાં લક્ષણોની વાતો કરી. આ સાંભળી કેટલાક દ્વેષી સાધુઓને લાગ્યું કે 'આ તો અમારી જ વાત કરે છે. તેથી તેઓ ગુસ્સામાં ગરજી ઊઠ્યા.

૩. ''હજુ તેમને પાર્ષદ તરીકે બાર મહિના પૂરા થયા નથી.'' (૯/૧૮-૧૯)

➩ આચાર્ય મહારાજ (આચાર્ય વિહારીલાલજી મહારાજ) - વિજ્ઞાનાનંદ સ્વામીને

➩ વિજ્ઞાનાનંદ સ્વામીએ આચાર્ય મહારાજને ડુંગર ભક્તને દીક્ષા આપવા વિનંતી કરી પરંતુ ડુંગર ભક્ત જેવા હોંશિયાર અને બુદ્ધિશાળી સેવકની જરૂર આચાર્ય મહારાજને પણ હતી. માટે તેમણે કહ્યું.

પ્ર. ૮ નીચે આપેલાં વાક્યોનાં કારણો જણાવો. (બે થી ત્રણ લીટીમાં જ) (કુલ ગુણ : ૬)

૧. મહુવાના હરિભક્તોને ભગતજી મહારાજની પરમ એકાંતિક સ્થિતિનો ખ્યાલ આવ્યો. (૧૪/૨૬-૨૭)

જ. યજ્ઞપુરુષદાસજી અને મહાપુરુષદાસજીએ 'એકાંતિક પુરુષમાં ધર્મ, જ્ઞાન, વૈરાગ્ય, ભક્તિ વગેરે લક્ષણો હોય અને તેવા સંતથી શ્રીજીમહારાજ એક ક્ષણ પણ દૂર રહેતા નથી.' તે ગઢડા પ્રથમ પ્રકરણના ૨૭મા વચનામૃત પ્રમાણે સમજાવ્યું. તેમની આવી દિવ્ય વાણી સાંભળી મહુવાના હરિભક્તોને ભગતજી મહારાજની પરમ એકાંતિક સ્થિતિનો ખ્યાલ આવ્યો.

૨. કરમસદમાં છ વર્ષના ડુંગરને જોઈ સૌ વિસ્મય પામ્યા. (૩/૫)

જ. ડુંગર ભક્ત લગ્ન પ્રસંગે કરમસદ ગયા હતા. તે દિવસે એકાદશી હોવાથી ડુંગર ભક્તે કશું જ જમવાની ના પાડી. છ વર્ષના બાળકને સારાં સારાં ભોજન મૂકી એકાદશી કરતાં જોઈ સૌ વિસ્મય પામ્યાં.

૩. દ્વેષી સાધુઓની ફરિયાદ કોઈને સાચી લાગી નહીં. (૨૨/૩૯)

જ. સારંગપુરનો વહીવટ સુધર્યો હતો. આવક પણ વધી હતી. કામમાં ઘણી પ્રગતિ હતી. તેથી દ્વેષી સાધુઓની ફરિયાદ કોઈને સાચી લાગી નહીં.

પ્ર.૯ નીચે આપેલા પ્રસંગોમાંથી કોઈ પણ એક પ્રસંગ ઉપર પંદર લીટીમાં ટૂંકનોંધ લખો. (વર્ણનાત્મક) (કુલ ગુણ : ૫)

૧. પ્રાગજી ભક્તના યોગમાં (૧૦/૨૦-૨૧) સુરતમાં ઘનશ્યામ મહારાજની મૂર્તિ પ્રતિષ્ઠાના સમૈયામાં પ્રાગજી ભક્ત પધાર્યા હતાં. પ્રાગજી ભક્તના આસને અખંડ કથાવાર્તા થતી. યજ્ઞપુરુષદાસજી બધા સંતોના આસને કથા સાંભળવા જતા. અહીં મોટી સભા જોઈને તેઓ કથા સાંભળવા આવ્યા. સૌ એકધ્યાનથી તેમની કથા સાંભળતા હતા સૌના મુખ પર આનંદ દેખાય. આ કથા તેમને બધી કથા કરતાં જુદી જણાઈ. પ્રાગજી ભક્ત સીવતા જાય અને વાતો કરતા જાય. યજ્ઞપુરુષદાસજીને તો આ જોઈને આશ્ચર્ય થયું. તેમના મનમાં સંકલ્પ થયો કે 'આ કોઈ અદ્‌ભુત પુરુષ લાગે છે. વાતો કરતા જાય છે, બધા સામે જોઈ કથા કરે છે અને સીવે પણ છે; બધી ક્રિયા એકસાથે કેવી રીતે કરતા હશે ?' પ્રાગજી ભક્ત તેમના અંતરનો સંકલ્પ જાણી ગયા અને બોલ્યા :

'સાધુરામ ! જીવ-પ્રાણી- માત્રને બે લોચન હોય છે. વિદ્યાવાનને ત્રણ લોચન હોય છે, ધર્મવાળાને સાત લોચન હોય છે અને જ્ઞાનીને અનંત લોચન હોય છે. તેથી હું તો આંગળીએ દેખું છું, બરડે દેખું છું, એમ બધે દેખું છું.' આ સાંભળીને યજ્ઞપુરુષદાસજીને તો વધુ આશ્ચર્ય થયું. તેમને થયું : 'મારા અંતરનો સંકલ્પ આ કેવી રીતે જાણી ગયા હશે ? નક્કી આ કોઈ મહાન પુરુષ છે.' તેમને પ્રાગજી ભક્ત પ્રત્યે આકર્ષણ થયું. થોડા વખતમાં પ્રાગજી ભક્તની વાતોથી તેમનું અંતર રંગાઈ ગયું. તેમને સમજાયું કે પ્રાગજી ભક્ત ગુણાતીતાનંદ સ્વામીના કૃપાપાત્ર શિષ્ય છે. તેમણે મનમાં જ પ્રાગજી ભક્તને ગુરુ કરી લીધા. દિવસે સમૈયાની સેવા હોય, તેથી મોડી રાત્રે યજ્ઞપુરુષદાસ તેમની વાતો સાંભળતા જતા. પછી પોતાના આસને આવીને જોડિયા સાધુ રામરતનદાસને જગાડી સાંભળેલી બધી જ વાતો કરતા. આમ, કથાવાર્તામાં સવાર પડી જતી અને ચાર વાગે તાપીએ નાહવા જતા. દિવસે પણ સમય મળતાં પ્રાગજી ભક્તના શિષ્યો વિજ્ઞાનદાસ સ્વામી તથા પ્રભુદાસ કોઠારી પાસે બેસી વાતો સાંભળતા. તેમની જ્ઞાન મેળવવાની એષણા આવી તીવ્ર હતી.

૨. કથીરમાંથી હીરો (૩૨/૫૬-૫૭) બોચાસણ ગામના મુખી હીરાભાઈ, કાશીદાસ મોટાના વંશના હતા. પણ તે ઘણા જ માથાભારે અને બોચાસણમાં જ નહીં પણ આખા ચરોતર જિલ્લામાં ત્રાસદાયક હતા. ચોરી, લૂંટફાટ, ખૂન વગેરે ઘણાં પાપો કરતાં તે જરા પણ અચકાતા નહીં. તેમની વિરુદ્ધ જો કોઈ ફરિયાદ કરે કે સાક્ષી આપે તો તેનું આવી જ બન્યું સમજો. એ હતો - ન હતો થઈ જાય. આખો ચરોત્તર જિલ્લો તેમના નામથી થરથર કંપતો. પોલીસોની પણ હિંમત નહોતી કે તેને હાથ અડાડે. હીરાભાઈએ સ્વામીશ્રીને મંદિરમાં રસોઈ આપી. સ્વામીશ્રીએ તેમની રસોઈ લીધી. સૌ સંતોને જમાડ્યા પણ પોતે જમવાની ના કહી. હીરાભાઈ આવ્યા. સ્વામીશ્રીએ તેમને કહ્યું : 'તમે વર્તમાન ધરાવી સત્સંગી થાઓ તો અમે જમીએ.' એવી શરત મૂકી. સ્વામીશ્રીની આંખ સામે જોતાં જ હીરાભાઈનું પરિવર્તન થયું. બધાં પાપ અને કુકર્મ મૂકી સત્સંગી થવાનું નક્કી કર્યું. તરત જ તેમણે સ્વામીશ્રી પાસે વર્તમાન લીધા. સ્વામીશ્રીના આ કાર્યથી આખા ગુજરાતમાં સૌ વિસ્મય પામ્યા. 'હીરાભાઈ જેવાને સત્સંગી કરનાર આ સ્વામી ખરેખર કોઈ મહાન વિભૂતિ છે' તેમ સૌને સમજાયું. ગોરધનભાઈ કોઠારીએ આ સમાચાર સાંભળ્યા ત્યારે તેમણે કહ્યું, 'હીરાભાઈને સત્સંગી કરનાર શાસ્ત્રી યજ્ઞપુરુષદાસને ભગવત્પ્રસાદજી મહારાજ હોત તો સત્સંગમાં મોટેરા સ્થાપી, બે જોડ ચરણારવિંદ આપી, ઘણું સન્માન કરત. પણ આજના તો તેમને કાઢવા બેઠા છે.' હીરાભાઈને પણ આ સાંભળી સ્વામીશ્રીનો મહિમા સમજાયો.

૩. વિષમ દેશકાળ (૨૮/૪૯-૫૦) વરતાલમાં સ્વામીશ્રી સામે ભભૂકતા રોષનો અગ્નિ જોતાં સૌ હરિભક્તોએ નક્કી કર્યુ સ્વામીશ્રીને લઈને વરતાલની બહાર નીકળી જવું. 'દ્વેષના માર્યા સાધુઓ જરૂર કંઈ અઘટિત કરશે' તેમ સૌને થયું. આથી, સંવત ૧૯૬૨ની કાર્તિકી પૂનમના સમૈયે સ્વામીશ્રીના હેતવાળા બધા જ હરિભક્તો વરતાલ આવ્યા હતા. તેઓ સ્વામીશ્રીથી ઘડી પણ છૂટા પડતા નહીં. આથી, સ્વામીશ્રીનો ઘાટ ઘડવાનો સંકલ્પ કરી બેઠેલાઓનો લાગ ફાવ્યો નહીં. તેઓ વધુ ખિજાયા. હરિભક્તોની વિનંતી ન માનીને સ્વામીશ્રી બારસના પારણાંની ખીચડી જમવા ભંડારમાં પધાર્યા. સ્વામીશ્રીના પત્તરમાં ખીચડી પીરસાઈ. તેમાં તો કાતિલ ઝેરની તીવ્ર વાસ આવતી હતી. પણ પ્રસાદીનો અનાદર ન થાય તેથી થોડું જમીને ઉઠી ગયા. બહાર આવતાં જ સ્વામીશ્રીને લથડિયું આવતાં બે હરિભક્તો હાથ પકડી તેમને આસને લાવ્યા. તેમનું ગળું બળવા લાગ્યું. હરિભક્તોએ ઘી લાવી પાયું. સ્વામીશ્રીએ કહ્યું 'મને કંઈ જ થશે નહીં. તમે ચિંતા કરશો નહીં.' આસુરી ભાવવાળાએ નવી યોજના ઘડી કાઢી. હવે જો શાસ્ત્રી જમવા આવે, તો ધક્કો મારીને મોટા ચૂલામાં જ ફેંકી દેવા, જેથી બળીને ભસ્મ થઈ જાય અને 'સાલ' જાય. કૌરવોએ લાક્ષાગૃહમાં પાંડવોને સળગાવી દેવાનો પ્રપંચ કર્યો પણ પાંડવોની ભગવાને રક્ષા કરી; તેમ આ પ્રપંચ પણ એળે ગયો. સ્વામીશ્રી ભંડારે જમવા ગયા ત્યાં પાછળ પંદરેક શૂરવીર હરિભક્તો હતા તેથી સાધુઓએ કહ્યું 'તમે અહીંથી ચાલ્યા જાઓ.' હરિભક્તો કહે 'જ્યાં સુધી શાસ્ત્રી યજ્ઞપુરુષદાસજી જમીને બહાર નહીં આવે, ત્યાં સુધી અમે તસુ પણ ખસીશું નહીં.' સાધુઓ હરિભક્તોને ધક્કા મારવા લાગ્યા. આ ધક્કામુક્કીમાં પાંચેક હરિભક્તો ભંડારમાં દાખલ થઈ સ્વામીશ્રીને ઊંચકીને બહાર નીકળી ગયા. પછી સૌને ખ્યાલ આવ્યો કે યજ્ઞપુરુષદાસ ક્યારનાય ચાલ્યા ગયા છે અને આપણે તો ધિંગાણું અમથું કરી રહ્યા છીએ.

પ્ર.૧૦ નીચે આપેલા પ્રશ્નોના એક (સંપૂર્ણ) વાક્યમાં જવાબ લખો. (કુલ ગુણ : ૫)

☞ નોંધ :- અડધા સાચા જવાબનાં ગુણ આપવા નહિ.

૧. ગુણાતીતાનંદ સ્વામીએ મથુરભાઈને ડુંગરભક્તનો શું મહિમા કહ્યો ? (૨/૩)

જ. 'આ તમારો ભાઈ તો સાધુ થઈ શ્રીજીમહારાજની સર્વોપરી નિષ્ઠા પ્રવર્તાવશે અને કથાવાર્તા કરી, સંપ્રદાયને ઉત્તેજન આપી, વૃદ્ધિ કરશે.'

૨. યજ્ઞપુરુષદાસજીએ જૂનાગઢમાં કોની બંધી તોડી ? (૧૮/૩૩)

જ. યજ્ઞપુરુષદાસજીએ જૂનાગઢમાં જાગા સ્વામીની બંધી તોડી.

૩. શાસ્ત્રીજી મહારાજની આજ્ઞાથી વડતાલની સભામાં અક્ષરપુરુષોત્તમની જય કોણે બોલાવી ? (૨૬/૪૬)

જ. શાસ્ત્રીજી મહારાજની આજ્ઞાથી વડતાલની સભામાં અક્ષરપુરુષોત્તમની જય ગલભાઈએ બોલાવી.

૪. સ્વામીશ્રીએ પોતાના વારસદાર તરીકે કોની નિમણૂક કરી ? (૫૫/૮૯)

જ. સ્વામીશ્રીએ પોતાના વારસદાર તરીકે સદ્‌ગુરુ શાસ્ત્રી નારાયણસ્વરૂપદાસજીની નિમણૂક કરી.

પ. શાસ્ત્રીજી મહારાજે કરાંચીમાં કયા ગ્રંથની પારાયણ કરી હતી ? (૫૧/૮૫)

જ. શાસ્ત્રીજી મહારાજે કરાંચીમાં સત્સંગિજીવન ગ્રંથની પારાયણ કરી હતી.

પ્ર.૧૧ આપેલા વિકલ્પોમાંથી ફક્ત સાચા વિકલ્પોની આગળ આપેલા ચોરસ ખાનામાં ખરાની (✔) નિશાનીકરો. (કુલ ગુણ : ૬)

☞ નોંધ : એક કે એકથી વધારે વિકલ્પ સાચા હોઈ શકે. તમામ સાચા વિકલ્પ આગળ જ ખરાની નિશાની કરી હશે તો જ પૂર્ણ ગુણ મળશે, અન્યથા એક પણ ગુણ નહીં મળે.

૧. ૪ (૫૦/૮૪) **૨.** ૨, ૪ (૨/૨) **૩.** ૧, ૪ (૧૩/૨૬)

પ્ર.૧૨ નીચે આપેલાં ખોટાં વાક્યોને મથાળાના સંદર્ભમાં સાચાં લખો. (કુલ ગુણ : ૬)

☞ નોંધ :- સંપૂર્ણ સાચું વાક્ય લખ્યું હશે તો જ ગુણ પ્રાપ્ત થશે, અન્યથા એક પણ ગુણ નહીં મળે.

૧. **નિર્ગુણદાસ સ્વામીનો અક્ષરવાસ :** શ્રીજીમહારાજની ઇચ્છાથી સં. ૨૦૦૬ના જેઠ સુદ ૧૪ના દિવસે નિર્ગુણદાસ સ્વામી 'સ્વામિનારાયણ, સ્વામિનારાયણ' એમ ભજન કરતાં અક્ષરધામમાં સિધાવ્યા. (૫૬/૯૧)

૨. **જાગા ભક્તના આશીર્વાદ :** જૂનાગઢમાં જાગા ભક્તને આસને કથામાં મોટા મોટા સદ્‌ગુરુઓ અને હરિભક્તો બેસતા, તે જોઈ ઘણા બળી ઊઠતા. (૧૮/૩૨)

૩. **જોતજોતામાં ચોથું શિખરબદ્ધ મંદિર :** સંવત ૨૦૦૧ના અષાઢ સુદ ત્રીજનું પ્રતિષ્ઠાનું મુહૂર્ત હતું. વરસાદ તો બે દિવસ પહેલાંથી જ જોશથી પડવો શરૂ થઈ ગયો હતો. (૫૧/૮૪)

૪. **સુવર્ણ જયંતી :** અટલાદરામાં જયંતીને આગલે દિવસે સાંજે શણગારેલા હાથી પર સ્વામીશ્રીની નગરયાત્રા નીકળી. સાથે યોગી સ્વામી તથા નિર્ગુણદાસ સ્વામી હતા. (૫૩/૮૬)

૫. **હરિનો મારગ છે શૂરાનો :** કમાનમાંથી તીર છૂટે તેવા વેગથી ડુંગર ભક્ત સુરત તરફ જવા નીકળ્યા. સંવત ૧૯૩૮ના માગશર માસનો એ પુણ્ય દિવસ હતો. (૭/૧૫)

૬. **દિવ્ય સમાધિ :** સ્વામીશ્રી સારંગપુર હતા ત્યારે બોટાદના ઓધવજીભાઈ સ્વામીશ્રીનાં દર્શને આવ્યા. સ્વામીશ્રીની વાતો સાંભળી તેમને શાંતિ થઈ ગઈ. (૪૬/૭૬)

❑ ❑ ❑